

І все ж таки реалізація певних методологічних психолого-педагогічних підходів, використання відповідного методичного інструментарію можуть значною мірою сприяти розвитку у студентів їхніх універсальних компетенцій і в ході вивчення дисциплін вузькоспеціального змісту. Принципи активності, безперервності психічного розвитку, зростання довільності психічних процесів, покладені в основу психолого-педагогічної взаємодії в ході навчальних курсів; використання інтерактивних методів, серед яких зокрема мозкові штурми, кооперативне навчання, інтерактивні ігри, лекції з інтерактивними елементами; засоби й інструменти дистанційного навчання – презентації, вебінари, виконання індивідуальних завдань зі зворотним зв'язком, творчі проекти тощо, є такими, що створюють умови для розвитку таких «soft skills» студентів, як критичне мислення, рефлексія і саморегуляція, емпатія, адаптивність, креативність – важливі складові емоційного інтелекту.

1. Лавриш Ю. Навички соціальної взаємодії як необхідна складова підготовки інженерів у сучасному університеті. *Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «ПереяславХмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Психологія. 2015. Вип. 37. С. 104–111.

2. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 273 «Залізничний транспорт» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: Наказ МОН України від 04.10.2018 р. № 1067. База даних Науково-методичної ради МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/273-zaliznichniy-transport-bakalavr.pdf> (дата звернення: 15.09.2021).

3. Ткачук І., Сосновенко Н. Розвиток «soft skills» у студентів коледжів. URL: https://lib.iitta.gov.ua/717748/1/Tkachuk_Sosnovenko_soft%20skills_2019_16-18.pdf (дата звернення: 15.09.2021).

4. Berglund, 2014 – Berglund A., F. Heintz Integrating Soft Skills into Engineering Education for Increased Student Throughput and more Professional Engineers / Aseel Berglund, Fredrik Heintz. *LTHs 8:e Pedagogiska Inspirationskonferens*, 17 december, Linköping University, Sweden. 2014. URL: https://www.lth.se/fileadmin/lth/genombrottet/konferens2014/11_Berglund_Heintz.pdf (дата звернення: 15.09.2021).

5. The Future of Job Report 2018 World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf (дата звернення: 15.09.2021).

*канд. філос. наук, доцент кафедри
філософії та соціології
В. О. Даніл'ян*

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

ДУАЛЬНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА НЕДОЛІКИ

Останніми десятиліттями технології та виробництво у світі настільки динамічно змінюються, що освіта не завжди встигає реагувати на нові виклики, що постають перед нею. Занепокоєння викликає те, що потенційні роботодавці все частіше наголошують про відірваність

професійних умінь і навичок випускників від практичної діяльності і, як наслідок, необхідність додаткового навчання. Тобто є людина з дипломом фахівця певної галузі, але її теоретичні знання та практичні навички недостатні, а подекуди й застарілі. Останнє знижує їхню конкурентоспроможність. Особливо справедливим цей факт є для випускників технічних спеціальностей, де технології розвиваються швидкими темпами й потребують постійного оновлення змісту навчальних програм і планів. Саме тому освітяни спільно з роботодавцями намагаються знайти шляхи наближення умов навчання майбутніх фахівців до реальних потреб ринку праці.

Одним із способів подолання подібного розриву є залучення до навчання студентів фахівців-практиків, які, продовжуючи працювати за основним місцем роботи, частину часу присвячують для передачі досвіду. Інший шлях – застосування надбань дуальної освіти, яка добре зарекомендувала себе в європейських країнах.

Відповідно до ст. 49 Закону України «Про вищу освіту» дуальна форма здобуття вищої освіти – це спосіб здобуття освіти здобувачами денної форми навчання, що передбачає поєднання навчання в закладі вищої освіти з навчанням на робочому місці на підприємстві, в установі або організаціях для набуття певної кваліфікації обсягом від 25 до 60 відсотків загального обсягу освітньої програми [1]. Важливу роль у процесі дуальної освіти на підприємстві відіграє наставник – досвідчений працівник, який передає свої знання та практичний досвід здобувачу вищої освіти, допомагає йому пристосуватися до виконання посадових обов'язків і нових умов діяльності.

Дуальна форма здобуття освіти є досить молодою для України. Досвід її впровадження в нашій державі налічує лише декілька років. Тому закономірно постає питання про переваги та недоліки зазначеної форми здобуття освіти порівняно з традиційною.

Серед переваг необхідно згадати такі: 1) урахування конкретних запитів підприємств до змісту навчальних курсів і дисциплін, що сприяє постійному моніторингу та оновленню освітніх програм; 2) залучення фахівців-практиків до педагогічної діяльності; 3) посилення навчальної та трудової мотивації здобувачів вищої освіти; 4) скорочення адаптаційного періоду випускників після закінчення навчання; 5) отримання здобувачами вищої освіти практичного досвіду роботи за фахом.

Водночас дуальна форма здобуття освіти стикається й з певними труднощами: 1) рівень обізнаності серед потенційних здобувачів вищої освіти про дуальну форму навчання є вкрай низьким; 2) на відміну від європейських країн, нема можливості обрати підприємство для здобуття освіти під час навчання в школі (як, наприклад це роблять школярі в Німеччині, які мають можливість за рік до закінчення середньої освіти подати заявку до компанії, у якій вони бажають навчатися та одночасно працювати); 3) складність процедури переходу здобувача вищої освіти на

дуальну форму навчання; 4) недостатність досвіду втілення дуальної освіти задля розуміння оптимального розподілу часу між складовими навчання в закладі вищої освіти / практика на підприємстві; 5) відсутність достатньої кількості роботодавців, згодних вкладати кошти в підготовку майбутніх фахівців за дуальною формою здобуття освіти.

Дуальна форма здобуття освіти є перспективним напрямом розвитку вищої освіти найближчим часом. Подібна організація освітнього процесу дозволяє максимально наблизити рівень теоретичної та практичної підготовки майбутніх фахівців до запитів ринку праці. Упровадження дуальної форми здобуття освіти робить таких стейкхолдерів, як заклад вищої освіти і потенційні роботодавці, рівноправними партнерами завдяки тому, що останні можуть брати участь у плануванні змісту і програмних результатів навчання за відповідними освітніми програмами, сприяти розробленню навчальних планів і змісту програм фахових дисциплін, визначати необхідні майбутньому фахівцеві компетентності.

1. Про вищу освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 15.09.2021 р.).

2. Переваги та недоліки дуальної освіти в Німеччині. URL: <https://mbatime4u.com/uk/training-uk/preimushhestva-i-nedostatki-dualnogo-obrazovanija-v-germanii/> (дата звернення 16.09.2021 р.).

*Д-р філос. наук, професор кафедри
філософії та соціології І. Д. Загрійчук*

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

ВНУТРІШНЯ ДИСЦИПЛІНА ЯК ЖАГА ДО ЗНАНЬ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Навчання, як відомо, є нелегкою справою. Воно вимагає від людини повної віддачі сил, енергії, часу. Тільки максимальна зосередженість, увага та відданість справі, якій збираєшся присвятити своє життя, може принести вагомий результат в опануванні знань. У такій делікатній справі, як навчання, не допоможе зовнішній примус, хоча й він може виступити спусковим гачком, що запустить невдаваний інтерес молодого людини до знань, які часто називають світлом на протигагу тіні, яку ототожнюють із незнанням і невіглаством. Недаремно систему, покликану давати знання, називають освітою. За змістом це означає освітлити людину, просвітити її, вивести з тіні невігластва.

На перших порах приходу людини в цей світ без певного примусу не обходиться. Наприклад, новонародженого спершу слід привчити до певних правил людського співжиття, що вимагає певного знання. Для цього дорослі, у першу чергу батьки, повинні потурбуватись про формування внутрішньої потреби навчатись. Така потреба є конче необхідною через те,